

डेडीकेटेड फ्रेट कॉरीडोर कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया
लिमिटेड
(रेल्वे मंत्रालयाचा उपक्रम, भारत सरकार)

पश्चिम परिक्षेत्रातील डेडीकेटेड फ्रेट कॉरीडोर प्रकल्प (भाग - २),
जे. एन. पी. टी. ते बडोदा आणि रेवाडी ते दादरी साठीचा
पर्यावरण आणि सामाजिक प्रभाव मूल्यांकन (ESIA) अध्ययनाचा
सारांश

डिसेंबर २०११

हा सारांश पश्चिम परिक्षेत्रातील डेडीकेटेड फ्रेट कॉरीडोर (DFC) च्या जे. एन. पी. टी. ते बडोदा आणि रेवाडी ते दादरी दरम्यानच्या प्रकल्पाच्या पर्यावरण आणि सामाजिक प्रभावांच्या मूल्यांकना (ESIA) च्या अध्ययनाचा अंतिम मसुदा आहे. हा प्रकल्प डेडीकेटेड फ्रेट कॉरीडोर निगम तर्फे राबविण्यात येणार असून याबाबतचा ESIA मसुद्याचा सारांश प्रकल्प उभारणी दरम्यान जनतेत वितरित करण्यात येईल.

डेडिकेटेड फ्रेट कॉरीडॉर – संक्षिप्त परियोजना

रेल्वे मंत्रालय डेडिकेटेड फ्रेट कॉरीडॉर कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया लिमिटेड च्या माध्यमातून विशेष रेल्वे प्रकल्प राबवित आहे. ज्यामध्ये संगणकीकृत मल्टी मॉडेल हाय एक्सेल डेडिकेटेड फ्रेट कॉरीडॉर (DFC) चा समावेश आहे. या प्रकल्पाच्या पश्चिम DFC परिक्षेत्रमध्ये दिल्ली ते मुंबई चा समावेश असून ज्यामध्ये घाऊक मालाच्या वाहतुकीला शीघ्रता व सुरक्षितता देण्यात येणार आहे. सदर प्रकल्प सुरु होण्याने प्रगत तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने मालवाहतूक तत्परतेने करण्यास सहाय्य होईल तसेच घाऊक मालाच्या जलद वाहतूकीमुळे इंधनाची बचत होईल.

पश्चिम DFC प्रकल्पाच्या माध्यमातून २०१३-१४ च्या आर्थिक वर्षात ३७.७ मिलीयन टन मालाची वाहतूक करण्यात येणार असून ही क्षमता २०३३-३४ च्या वर्षापर्यंत १४०.४ मिलियन टन पर्यंत वाढविण्याचे उद्दीष्ट बाळगण्यात आले आहे. भारतीय अर्थव्यवस्था ही जगातली दुसऱ्या क्रमांकाची वाढती अर्थव्यवस्था असून स्वतंत्र भारतामध्ये रेल्वे संरचना निर्माण करण्याबरोबरच औद्योगिक कॉरीडॉर, रसद पार्क, इतर आर्थिक आणि व्यापारी केंद्राच्या निर्मितीचे उद्दीष्ट ही बाळगले असून त्याचा फायदा अर्थव्यवस्था मजबूत करण्यास होईल.

पश्चिम DFC परिवहनाच्या दोन व्यापक चरणांमध्ये विभागले असून पहिल्या चरणात मुंबईतील JNPT आणि उत्तर प्रदेशातील दादरी तसेच दिल्ली मधील तुघलकाबाद (TKD) जोडण्यात येणार असून दुसऱ्या चरणात अन्य मार्गावरील विविध जक्शन मार्गावरील वाहतूक जोडण्यात येणार आहे. ज्यामुळे भारतीय परिवहन क्षेत्रातील कार्बन तीव्रता कमी व्हावी हेच उद्दीष्ट DFC प्रकल्पाच्या माध्यमातून बाळगले आहे.

परियोजनेचे कार्यक्षेत्र

पश्चिम परिक्षेत्र दोन टप्प्यात विभागले असून पहिल्या टप्प्यात बडोदा ते रेवाडी आणि दुसऱ्या टप्प्यात मुंबईतील JNPT ते बडोदा

आणि रेवाडी ते दादरी सह फरीदाबाद ते तुघलकाबाद दरम्यान (नकाशात दर्शविल्याप्रमाणे) एकेरी मार्ग यांचा समावेश आहे. या DFC प्रकल्पांतर्गत प्रभावित होणाऱ्या विविध गावांची संख्या व मार्गाची लांबी खालील तक्त्यात दिली आहे. JNPT ते बडोदा दरम्यानचा सुमारे ७०% मार्ग सद्यस्थितीत अस्तित्वात असलेल्या भारतीय रेल्वेमार्गाच्या समांतर टाकण्यात येणार आहे. रेवाडी ते दादरी दरम्यानचा मार्ग नव्या मार्गावर टाकण्यात येणार

असून पुढे तुगलकाबादच्या Inland Container Depot (ICD) पर्यंतचा एकेरी मार्ग अंशतः दिल्ली- मथुरा मार्गाच्या जोडीने जाणार आहे. सध्या हा प्रकल्प नियोजन स्थिती मध्ये असून त्याचे विस्तृत डिझाईन नुसार २०११ च्या शेवटपर्यंत कार्यान्वीत करण्यात येईल. तसेच २०१२ ते २०१६ पर्यंत ४ ते ५ वर्षांच्या नियोजित वेळेनुसार त्याचे बांधकाम पूर्ण होईल.

सेक्शन	राज्य	जिल्हे	गावांची संख्या	मार्गाचे अंतर
JNPT ते बडोदा	महाराष्ट्र	ठाणे, रायगड	१३६	४२० कि. मी.
	गुजरात	बडोदा, भरुच, सुरत, नवसारी, बलसाड	१३३	
रेवाडी ते दादरी (तुगलकाबाद सहीत)	राजस्थान	अलवर	१३	१४५ कि. मी. TKD च्या १९ कि. मी सह
	हरियाणा	फरीदाबाद, गुरगाव, रेवाडी, पलवल, मेवात	८१	
	उत्तर प्रदेश	गौतम बुध्द नगर	११	

संरचना व संबंधीत सुविधांची मुख्य वैशिष्ट्ये

प्रकल्पामध्ये दुहेरी मार्ग (फरीदाबाद ते तुगलकाबाद दरम्यानचा एकेरी मार्ग वगळता) विद्युतीकरण आणि आधुनिक सिग्नल यंत्रणे सह नियोजित केला आहे. ज्यामध्ये ताशी १०० किलोमीटर प्रती तास वेगाने २५ टन वजनाच्या मालवाहतुकीची परवानगी देण्यात आली आहे. प्रमुख रस्ते पार करण्यासाठी उड्डाणपूल (RoBs) आणि भूयारी मार्ग (RuB's) यांचे नियोजन करण्यात आले असून त्यामुळे कोणत्याही प्रकारात रस्ते आणि रेल्वे वाहतुकीस अडथळा

होणार नाही. संबंधीत मार्गाची संरचना ही सुनियोजित रितीने करण्यात आलेली आहे.

पर्यावरण आणि सामाजिक परिणामांची तिब्रता शक्य तितकी कमी करण्याच्या दृष्टीने तसेच मोठ्या वस्त्या, अवजड उद्योगधंदे, धातु खाणी, पर्यावरणीय दृष्ट्या संवेदनशील क्षेत्र, इत्यादीना कोणतीही हानी पोहचू नये यासाठी योग्यती काळजी घेण्यात आली आहे. भौगोलिक मर्यादा, संरचना निकष मर्यादा व उपलब्ध सुविधांचे पुनर्वसन लक्षात घेऊन त्या मापदंडाच्या आधारे मार्ग आखला आहे. खालील तक्त्यात मार्गासंबंधी माहिती दिलेली आहे.

मार्गाकचे नाव	रेल्वे स्थानका दरम्यान	अंदाजीत लांबी (कि. मी.)
कुंदेवहाळ मार्ग	जासई व दापोली	३
पनवेल मार्ग	दापोली व पनवेल	३
दातीवली (दिवा) मार्ग	निळजे व कोपर रोड	७
वसई मार्ग	ज्युचंद्र व वैतरणा	१८
डहाणू मार्ग	डहाणू रोड	१२
सुरत मार्ग	सचीन व गोठणगाव	२१
संजाली – नडीयाद मार्ग	वरेदिया व मकरपुरा	६०
रेवाडी – दादरी (मुख्य मार्ग)	रेवाडी ते पिरथला व पिरथला ते दादरी	१२६
रेवाडी – दादरी (TKD मार्ग)	फरीदाबाद व तुगलकाबाद	११
एकूण		२७९

सरासरीने राईट ऑफ वे (Row) मार्गाची रुंदी ६० मी. आणि समांतर मार्गाची रुंदी ३५ मी. आहे. JNPT ते बडोदा परिक्षेत्रात एकूण तीन जंक्शन स्थानके, नऊ कॉर्सींग स्टेशन आणि १३ महत्वाचे पूल आहेत, तसेच रेवाडी-दादरी परिक्षेत्रात एकूण तीन जंक्शन स्थानके, दोन कॉर्सींग स्टेशन्स व दोन महत्वाचे पूल आहेत.

प्रकल्पाबाबतचे पर्यावरण व सामाजिक प्रभाव (ESIA) परिणाम आकलन व अध्ययन

डेडिकेटेड फ्रेट कॉरिडोरच्या (DFC) प्रस्तावित मार्गाचे पर्यावरणात्मक आणि सामाजिक प्रभावाच्या स्वरूपाबाबत (ESIA) सखोल अध्ययन, आकलन करण्यात आले आहे. सदर प्रभावाची तिब्रता कमी करणे तसेच सदर बाबी उद्धभवू नये यासाठी प्रकल्पाच्या विविध टप्प्यां दरम्यान त्याच्या स्थायी आणि प्रभावी उपाययोजना योजल्या आहेत.

यासंदर्भात रेल्वे मंत्रालय/०००००००० ने पश्चिम परिक्षेत्रातील DFC प्रकल्प भाग-२ च्या सक्षम ESIA साठी जपान इंटरनॅशनल कोऑपरेशन एजन्सी (JICA) च्या पर्यावरण आणि सामाजिक प्रश्न मार्गदर्शिका, एप्रिल २०१० च्या माध्यमातून तांत्रिक सहाय्य घेतले आहे. ESIA अध्ययनामध्ये प्रकल्पाचा आवाका, प्रदूषण नियंत्रण, नैसर्गिक पर्यावरण अध्ययन, सामाजिक पर्यावरण, जनसभा, प्रभावाची ओळख व मुल्यांकन, उपाययोजना, पर्यावरण व सामाजिक व्यवस्थापन योजना (EMP) आणि देखरेख योजना (EMoP) यांचा विचार करण्यात आला आहे.

नदीजल परिक्षण

२०१०-११ मध्ये प्रस्तावित करण्यात आलेल्या मालवाहतूक मार्गासाठी विविध पर्यावरणात्मक व सामाजिक मुद्यांवर सखोल अध्ययन केले असून नदीच्या पाण्याची गुणवत्ता, नैसर्गिक वातावरण, जमिनीचा वापर, आवाजाची तिब्रता, कंपनस्तर, इ. बाबींची प्राथमिक आकडेवारी जमविण्यात आली आहे तसेच संबंधित बाबींवर काम करणाऱ्या शासकीय यंत्रणांची ही यादी तयार करण्यात

समांतर मार्गाजवळील आवाजाचे सर्वेक्षण तथा निकटतम जमिनीचा वापर

आली आहे. सदर बाबत पाच राज्यातील अनेक जिल्ह्यात अध्ययनाच्या सुरवातीला तसेच ESIA च्या कच्च्या अहवालाच्या वेळी जनसभा आयोजित करण्यात आलेल्या होत्या जेणेकरून प्रभावित जनतेच्या प्रतिक्रिया मिळाल्यात आणि त्या ESIA च्या अंतिम अहवालात समाविष्ट व्हाव्यात.

ESIA अध्ययन सर्वेक्षणातील महत्त्वाचे मुद्दे

ESIA सर्वेक्षणातील काही महत्त्वाचे मुद्दे खालील तक्त्यात मांडण्यात आले आहेत. तसेच त्याच्या पर्यावरणात्मक व सामाजिक बाबींचा सविस्तर अभ्यास ESIA च्या अंतिम अहवालात करण्यात आला आहे.

सेक्शन	मुख्य सर्वेक्षण मुद्दे
JNPT ते बडोदा परिक्षेत्र	<p><u>आवाज व कंपन सर्वेक्षण</u></p> <p>१. पनवेल, पालघर, बोईसर, वापी, बलसाड, अमलसाड आणि किम स्थानकावरील आवाजाचे आणि कंपनाचे सर्वेक्षण</p> <p><u>भूमी वापर व संवेदनशील रिसेप्टर सर्वेक्षण</u></p> <p>२. DFC मार्ग संरचनेमध्ये प्रस्तावित मध्यरेषेपासून ६०-१०० मी जागेतील संवेदनशील रिसेप्टर आणि भूमि वापर वितरण</p> <p><u>नदीच्या पाण्याची गुणवत्ता (प्रमुख नद्यांवरील पूल निर्माण स्थळी)</u></p> <p>३. ठाणे जिल्हा, महाराष्ट्र मधील द. वैतरणा, उ. वैतरणा व उल्हास नदया</p> <p>४. बलसाड जिल्हा, गुजरात मधील दमणगंगा, पार, आणि औरंगा नदया.</p> <p>५. नवसारी जिल्हा, गुजरात मधील द. कावेरी, उ. कावेरी, अंबिका, उ. पूर्णा व मिढोळा नदया.</p> <p>६. सुरत जिल्हा, गुजरात मधील तापी नदी.</p> <p>७. भरुच जिल्हा, गुजरात मधील नर्मदा नदी.</p> <p><u>जैव-विविधता सर्वेक्षण (नोंद झालेली जंगले)</u></p> <p>८. ठाणे जिल्हयाच्या भिवंडी, वसई, पालघर आणि डहाणू तालुक्यात येणारे सुमारे २० जंगल पट्टे एकूण जागा ~ ३२ हेक्टर</p> <p>९. ठाणे जिल्हयातील तीन खारफुटी (mangrove) क्षेत्र.</p> <p>१०. ठाणे जिल्हयातील संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यान (SGNP) व तुंगारेश्वर उभारण्यातील संरक्षित जंगल क्षेत्र.</p> <p>११. ठाणे जिल्हयातील डहाणू तालुक्यातील कायदेशीर-रित्या इकोलॉजिकल संरक्षित क्षेत्र.</p> <p><u>जल-भूशास्त्रीय सर्वेक्षण</u></p> <p>१२. वसई पट्ट्यातील बोगदा</p> <p><u>जनसभा आणि बेस लाईन सेन्सस सर्वेक्षण</u></p> <p>१३. पर्यावरणात्मक आणि सामाजिक प्रभावाखालील तसेच जनसभेच्या माध्यमातून आलेली २६९ प्रभावित गावे.</p>

सेक्शन	मुख्य सर्वेक्षण मुद्दे
रेवाडी ते दादरी परिक्षेत्र	<p><u>आवाज व कंपन सर्वेक्षण</u></p> <p>१. असोटा स्थानकातील आवाज आणि कंपन सर्वेक्षण</p> <p><u>भूमी वापर व संवेदनशील रिसेप्टर सर्वेक्षण</u></p> <p>२. DFC मार्ग संरचनेमध्ये प्रस्तावित मध्यरेषेपासून ६०-१०० मी जागेतील संवेदनशील रिसेप्टर आणि भूमी वापर वितरण</p> <p><u>नदीच्या पाण्याची गुणवत्ता (प्रमुख नद्यांवरील पूल निर्माण स्थळी)</u></p> <p>३. उत्तर प्रदेशच्या गौतम बुध्द नगर जिल्ह्यातील यमुना आणि हिंडन नदया.</p> <p><u>जैव-विविधता सर्वेक्षण (नोंद झालेली जंगले)</u></p> <p>४. गौतम बुध्द नगर जिल्ह्यातील गुलिस्तानपूर येथील सुमारे ~ १० हेक्टर संरक्षित वन पट्टा</p> <p><u>जल-भूशास्त्रीय सर्वेक्षण</u></p> <p>५. हरियाणाच्या मेवट आणि राजस्थानच्या अलवर जिल्ह्यातील अरावली डोंगर रांगातील भूगर्भ शास्त्रीयदृष्ट्या कायदेशीर संरक्षित पट्टा</p> <p><u>जनसभा आणि बेस लाईन सेन्सस सर्वेक्षण</u></p> <p>६. जनसभा आणि पर्यावरणात्मक आणि सामाजिक प्रभावा खालील ठरविण्यात आलेली १०५ प्रभावित गावे.</p>

संभाव्य प्रभाव आणि उपाययोजना

DFC प्रकल्पांतर्गत झालेल्या सर्वेक्षणानुसार व नंतरच्या विश्लेषणातून प्रकल्पामुळे होणाऱ्या संभाव्य पर्यावाणात्मक आणि सामाजिक प्रभावांची निश्चिती करण्यात आली आहे. या प्रभावांची तीव्रता नगण्य किंवा कमी करण्यासाठी विशेष उपाययोजना करण्यात आलेल्या आहेत. ह्या उपाययोजना प्रकल्पाच्या नियोजन/संरचना, निर्मिती तसेच परिचालन अशा स्तरांवर प्रस्तावित आहेत. पर्यावरणात्मक व सामाजिक प्रभावासाठी प्रस्तावित उपाययोजना खालील तक्त्यात दिल्या आहेत.

मुख्य संभाव्य प्रभाव व उपाययोजनांची यादी

संभाव्य प्रभाव	उपाययोजना
१. आवाजाची तीव्रता व कंपन स्तर	
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> वाहनांच्या वर्दळी मुळे आणि अवजड बांधकाम यंत्रसामुग्रीमुळे होणारे आवाज व कंपन 	<ul style="list-style-type: none"> मुख्य बांधकाम इक्विपमेंट व यंत्रसामुग्रीवर सायलेन्सर व मफलर सारखी ध्वनीरोधक यंत्रणा बसवली जाईल. रहिवासी विभागाच्या ठिकाणी फक्त दिवसा बांधकाम करण्यात येईल. अति उच्च दाबाचा आवाज तीव्रता कमी करण्यासाठी कान टोपी सारख्या उपाययोजना करण्यात येतील.
(दळणवळण टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> रेल्वे आणि इतर दळणवळणामुळे होणारे आवाज व कंपन 	<ul style="list-style-type: none"> लांब वेल्डेड रूळांचा वापर आवाजाची आणि कंपनाची तीव्रता कमी करण्यासाठी आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर लोकोमोटिव, रूळ आणि बांधकामाची व्यवस्थित रखरखान रहिवाशी परिसर व संवेदनशील ठिकाणी आवाजविरोधी यंत्रणा उभारण्याची व्यवस्था
२. जल प्रदूषण	
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> बांधकाम कामातील उरलेले दुषीत पाणी बांधकाम कामादरम्यान उरलेले आणि कामगारांच्या कॅम्प मधील दुषीत पाण्याची विल्हेवाट 	<ul style="list-style-type: none"> बांधकाम कामातील खराब व दुषित पाणी वाहून जाण्यासाठी योग्य ती गटार व्यवस्था करणे. जलसाठ्या जवळ सिट्ट फेडिंग व सॅड सेटलिंग पॉड ची व्यवस्था जल प्रदूषणामुळे उद्भवणाऱ्या आरोग्यविषयक समस्या रोखण्यासाठी बांधकामाच्या ठिकाणी शौचालये उभारणे.
३. वायू प्रदूषण	
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> निकटवर्ती हवेच्या प्रदूषणात, खासकरून कोरड्या स्थितीमधील धुळीमुळे होणारी वाढ आणि बांधकाम यंत्रसामुग्री व वाहनांमधून निघणाऱ्या वायूंचे उत्सर्जन 	<ul style="list-style-type: none"> बांधकाम साहित्य सुरक्षीत गोदाम किंवा सुरक्षीत जागेवर ठेवणे. बांधकामाच्या स्थळी उन्हाळ्याच्या दिवसात धुळी पासून संरक्षण मिळण्यासाठी काम सुरु करण्यापूर्वी पाण्याची फवारणी करणे. सर्व बांधकाम साहित्य धूळ प्रदूषण नियंत्रण प्रणालीनी युक्त असावीत. अति प्रदूषित क्षेत्रात सर्व गरजेच्या उपाययोजना परवानगीसह घेणे. व अंमलात आणणे.
४. वनस्पती / झाडे	
(नियोजन / संरचना टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> संरक्षण मार्ग टाणे जिल्हयातील काही संरक्षित जंगल पडद्यातून आणि गौतम बुध्द नगर जिल्हयातील एका जंगल पडद्यातून जातो. 	<ul style="list-style-type: none"> विस्तृत अभियांत्रिकीमध्ये नुकसान कमी होण्यासाठी राखीव जंगलातील जमिनीवर ROW वा लूप लांबीला संवर्धित करणे. वन खात्याशी चर्चा करून वन संवर्धन कायदा, १९८० मधील तरतूदी नुसार तसेच वन खात्याकडून मंजूर करून घेतला आहे. अनुपालना बाबतच्या वन खात्याकडून सर्व अटीची मुजुरी घेतली आहे.

संभाव्य प्रभाव	उपाययोजना
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> संरक्षण मार्गाच्या उभारणी दरम्यान प्रस्तावित मार्गात येणाऱ्या वृक्षांची कापणी. संरक्षणाच्या वेळी उडणाऱ्या धुळीकणांमुळे बांधकाम स्थळ जवळील वनस्पतींना अपुरा प्रकाश मिळाल्याने हानी. 	<ul style="list-style-type: none"> अनियंत्रित वृक्षतोड टाळण्यासाठी संबंधीत राज्यांच्या वनखात्यांकडून संयुक्त सत्यापन करण्यात येईल. संबंधीत राज्यांच्या वनखात्याच्या सुचनेनुसार कापण्यात आलेल्या झाडांच्या संख्ये इतकीच इतर स्थानिक वृक्षांची लागवड करण्यात येईल. उदा: डहाणू मधील इको सेन्सीटीव क्षेत्रात एका झाडाच्या मोबदल्यात दहा झाडे लावण्यात येतील. वैयक्तिक जागेतील फळ झाडे, बांधकामाचे लाकूड व त्यांच्या आर्थिक हानी बाबत नुकसान भरपाई देण्यात येईल. फळझाडे व भाज्यांवर बांधकामातून उडणाऱ्या धुळीमुळे विपरीत परिणाम होऊ नये यासाठी नियमित पाण्याची फवारणी करण्यात येईल.
(दळणवळण टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> अवैध वृक्षतोड तसेच अयोग्य रितीने झाडांची देखभाल 	<ul style="list-style-type: none"> मार्गाच्या बाजूच्या किंवा मार्गात येणाऱ्या झाडांच्या अवैध वृक्षतोडीला आळा घालणे तसेच त्यांची देखरेख करणे.
५. पशु पक्षी / प्राणी	
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> बांधकाम साहित्याच्या आवाज आणि कंपनामुळे परिसरातील पशुपक्षी बाधित होणे. प्रस्तावित मार्गालगत पक्षांची घरटी व प्रजनन स्थळे नष्ट होणे. 	<ul style="list-style-type: none"> ध्वनी अवरोध प्रणाली सह सर्व महत्वाची बांधकाम साहित्य वापरात आणणे. जंगल क्षेत्रात यार्ड उभारले जाणार नाही. बांधकाम वेळापत्रक अशा पद्धतीने तयार केले जाईल, जेणेकरून हिवाळ्यामध्ये जेव्हा प्रवासी पक्षी जंगलात येतात त्यावेळी जड बांधकाम होणार नाही.
(दळणवळण टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> अनवधानाने पाणथळ क्षेत्रात तेल गळती किंवा घातक रसायने मिसळण्याने जलचरांना होणारा त्रास 	<ul style="list-style-type: none"> अपघाताने पाण्यात तेल गळती, इंधन किंवा रसायने मिसळल्यास तातडीने पाणी शुध्द करण्यात येईल.
६. जैव विविधता	
(नियोजन / डिझाईन टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> संरक्षण मार्ग SNGP आणि तुंगारेश्वर उभारण्याचा संरक्षित जंगलांना समांतर जाणे. ठाणे जिल्ह्यातील खारफुटीच्या क्षेत्राला समांतर मार्ग. 	<ul style="list-style-type: none"> विरतूत अभियांत्रिकीमध्ये नुकसान कमी होण्यासाठी राखीव जंगलातील जमिनीवर ROW वा लूप लांबीला संवर्धित करणे. वन्यजीव संरक्षण अधिनियम, १९७२ कायदांतर्गत सर्व बाबींवर राज्याच्या मुख्य वन क्षेत्ररक्षक व अन्य अधिकाऱ्यांची चर्चा करून प्रक्रिया. खारफुटीच्या जंगलांबाबत वन संवर्धन कायदा, १९८० अंतर्गत योग्य त्या प्रक्रिया. सर्व अटी- नियमांचे पालन करणे.
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> खारफुटीचे क्षेत्र व तेथे राहणाऱ्या जैविक प्रजातीचे बांधकाम दरम्यान संवर्धन करणे. SNGP लगतच्या क्षेत्रातील दूर्मिळ वनस्पतींचे नुकसान पक्षांची घरटी व प्रजनन स्थळे तसेच पाण्याच्या जागा प्रभावित होणे. 	<ul style="list-style-type: none"> वन खात्याची चर्चा करून संरक्षणा दरम्यान प्रभावित झालेल्या खारफुटी क्षेत्राचे पूर्वसन करणे किंवा नुकसान भरपाई देणे. वन खात्याची चर्चा करून दूर्मिळ वनस्पतींची संरक्षित जंगलात पुर्नलागवड करणे SNGP अधिकाऱ्यांशी चर्चा करून प्रभावित पाण्याचे साठे दुसऱ्या सुरक्षित स्थळी पुन्हा निर्माण करणे.
(दळणवळण टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> DFC रेल्वे वाहतूकी दरम्यान संरक्षित क्षेत्रातील वन्य जीवांवर प्रत्यक्ष प्रभाव. 	<ul style="list-style-type: none"> संरक्षित वन्य क्षेत्रातील प्राण्यांना तसेच इतरांना वाहतूकी दरम्यान रेल्वे मार्ग ओलांडण्यासाठी भूमिगत रस्ते, पाईप व अन्य मार्गाची सोय करणे.
७. स्थळकृती आणि भूविज्ञान	
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> DFC संरक्षणाच्या प्रस्तावित मार्गातील उंच, सखल, डोंगराळ भागावरील प्रभाव आणि मदत. संरक्षणा दरम्यान करण्यात आलेल्या आंदाधुंदपणे खोदण्यात आलेल्या खड्ड्यांमुळे स्थळकृती व भूवैज्ञानिक विद्रूपता. संरक्षण मार्गातील डोंगराळ, खडकाळ भागातील कामा दरम्यान उत्पन्न होणारे धोके. 	<ul style="list-style-type: none"> आरेखीत जागेवरच खड्डे खोदणे तसेच खाणी निर्माण जेणे करून स्थळकृती विद्रूप होणार नाही. परवाना धारक खाणी मधूनच बांधकामाचे सामग्री खरेदी करणे. डोंगराळ भागात खोदकाम करताना भूविज्ञान खात्यातील अभियंत्यांच्या मार्गदर्शानुसार धोकादायक भागात उत्पन्न करणे.

संभाव्य प्रभाव	उपाययोजना
८. मातीची धूप	
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> पोकळ मातीच्या वापराने बांधकाम वाहून जाऊ शकते. अर्णिवंध खड्डे खोदल्याने चांगल्या मातीची हानी संरक्षण मार्गासाठी केलेल्या खोदकामामुळे उत्पादन जन्य जमिनीच्या जागा पोकळ मातीचा भरव. 	<ul style="list-style-type: none"> पावसाळ्याच्या मोसमात कोणत्याही प्रकारचे खोदकाम शक्य तितक्या टाळण्यात येईल. तटबंध आणि छोट्या टेकड्यांना छोट्या जैव तंत्रज्ञान उत्पादनांपासून वाचविण्यात येईल. तटबंधाच्या बांधकामासाठी बांधकाम स्थळाच्या वरच्या मातीच्या स्तराचा वापर करण्यात येईल. खड्ड्यांच्या वरच्या स्तरावरील मातीला संरक्षित करून खोदकाम पूर्ण झाल्यावर पुन्हा टाकण्यात येईल. तटबंधाच्या उभारणीसाठी वरच्या स्तरावरील माती ऐवजी राखेचा वापर करण्याबाबतचा निर्णय घटनास्थळाच्या विश्लेषणा नंतर घेण्यात येईल. बांधकाम साहित्याचा साठा नद्या, रेकॉर्डेड जंगलांची जमीन, उपजाऊ जमीन वा रहिवाशी परिसरापासून दूर करण्यात येईल.
९. भूजल	
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> जमिनीखालील पाण्याचा बांधकामासाठी अनिर्बंध वापर केल्याने पुढच्या काळात पाण्याच्या साठ्यावर ताण पडू शकतो. 	<ul style="list-style-type: none"> भूजल स्रोतांचे संवर्धन तसेच पुनर्भरणासाठी सर्वसमावेशक योजना आखण्यात येईल. CGWA कडून निर्धारित केलेल्या निकषांच्या आधारे बांधकामासाठी जमिनीखालील पाण्याचा वापर करण्यात येईल.
१०. हायड्रॉलॉजिकल परिस्थिती	
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> नैसर्गिक सांडपाणी आणि पुनर्भरण स्थळांतर बांधकामा दरम्यान अवरोध, खोदकाम तसेच डोंगर फोडण्याच्या कामामुळे प्रभावित 	<ul style="list-style-type: none"> कोणत्याही वस्तूचे/ सामानाला नैसर्गिक सांडपाण्याच्या प्रणालीमध्ये टाकण्यात येणार नसल्याने पाणी तुंबणे वा अडथळा होणार नाही. विरतूत अभियांत्रिकीमध्ये दरी-खोऱ्यांमध्ये फिल्ड-इन (इम्बॉकमेंट) ऐवजी डवट (इलेव्हेटेड) वा वापर करण्याचा विचार, जेणेकरून भूपृष्ठावरील पाण्याच्या वाहण्याच्या मार्गात बदल होणार नाही. सांडपाणी तुंबू नये यासाठी बांधकाम स्थळ आणि कामगार वसाहतीच्या ठिकाणी सुनियोजित सांडपाणी वहन प्रणाली तयार करण्यात येईल.
(दळणवळण टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> DFC च्या प्रस्तावित मार्गाच्या बांधकामामुळे स्थानिक सांडपाणी व्यवस्थेला अडथळा. 	<ul style="list-style-type: none"> DFC मार्गाच्या दोन्ही बाजूला पर्याप्त क्षमतेच्या सांडपाणी वाहून जाण्याची सोय करण्यात येईल. समांतर मार्गातील नितरा करणाऱ्या चान्यांची/बांधकामांची क्षमता योग्य प्रमाणात वाढवण्यात येईल.
११. भूमि अधिग्रहण व पुनर्वसन	
(नियोजन / आरेखन टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> उपजिविका आणि मालमत्तेचे नुकसान 	<ul style="list-style-type: none"> पुनर्वसन व पुनर्स्थापना योजने (RRP) अंतर्गत नुकसानभरपाई व इतर सहाय्य याची योजना तयार व्यवस्था करण्यात येईल.
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> बांधकामा दरम्यान होणाऱ्या वाहनांच्या वाहतूकीमुळे पादचारी (शेतकरी) यांना अडथळा 	<ul style="list-style-type: none"> पादचान्यांसाठी बनविलेल्या मार्गावर सुचना फलक व निर्देश लावण्यात येतील.
१२. सार्वजनिक सुरक्षा व विश्लेषण	
(दळणवळण टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> DFC परियोजनेच्या सुरवातीच्या टप्प्यात, खासकरून समांतर मार्ग असलेल्या ठिकाणी अपघाताचा आणि जिवितहानीचा धोका DFC परियोजनेतील तटबंध, रस्ते व रेल्वे क्रॉसिंगमुळे जनजीवन विस्कळीत. 	<ul style="list-style-type: none"> आधुनिक रेल्वे सुरक्षा यंत्रणेच्या नियमानुसार आरेखनावेळी वॉर्निंग सिग्नल, आलार्म प्रणाली सुनियोजित रितीने बसविण्यात येईल. अपघातप्रवण क्षेत्रात सुरक्षा भिंतीची व्यवस्था गरजेनुसार योग्य त्या लांबी व उंचीचे RuB व RoB, पादचारी भूयारी मार्ग, रेल्वे उड्डाणपूल व लेव्हल क्रॉसिंग इत्यादी प्रमुख रस्ते क्रॉसिंग व पादचारी मार्गांवर बांधण्यात येतील.
१३. जमिनीचा अस्थायी वापर	
(बांधकाम टप्पा)	
<ul style="list-style-type: none"> मजुरांचा कॅम्प, बांधकाम साहित्याचा साठा तसेच खड्ड्यांमुळे जमीन प्रभावित आणि प्रदुषित होईल. 	<ul style="list-style-type: none"> उपजाऊ जमीन व रेकॉर्डेड जंगलाच्या जमिनीचा वापर मजुरांच्या कॅम्पसाठी, खड्ड्यांसाठी तसेच बांधकाम साहित्याच्या साठ्यासाठी करण्यात येणार नाही. जमिनीच्या वापरानंतर मालकाला जमीन त्याच्या समाधानानुसार परत केली जाईल.

सुचना : वरील संभाव्य प्रभाव आणि त्याच्या उपाययोजनांची समग्र माहिती ESIA च्या अंतिम अहवालात देण्यात आली आहे.

पर्यावरण व्यवस्थापन योजना (EMP)

प्रकल्प उभारणी, नियोजन, बांधकाम आणि दळणवळण टप्पा दरम्यान उद्भवणाऱ्या समस्या कमी करणे किंवा टाळणे तसेच पर्यावरणाला कोणत्याही प्रकारचा धोका होऊ नये. यासाठी पर्यावरण व्यवस्थापन योजना (EMP) तयार करण्यात आली आहे. ज्यामध्ये पर्यावरणाला होणाऱ्या धोक्याची तिब्रता कमी करण्यासाठी योजण्यात आलेल्या उपाययोजना खालीलप्रमाणे आहेत:

१. ESIA च्या अंतिम अहवालात खालील पर्यावरण व्यवस्थापन योजना EMP चा समावेश करण्यात आला आहे.

- हरितपट्टा विकास योजना.
- खाण क्षेत्रासाठी पुनर्वसन आणि व्यवस्थापन योजना.
- ध्वनी आणि कंपन व्यवस्थापन आणि नियंत्रण.
- घनकचरा व्यवस्थापन योजना.
- हानीकारक रसायनांसाठी साठवणूक, हाताळणी आणि त्वरीत उपाययोजना
- सांडपाणी व्यवस्थापन
- भूधारण आणि पुनर्वसन व्यवस्थापन (RRP अहवालात निर्धारित केलेल्या अटीनुसार)
- कर्मचारी वसाहती मध्ये सांडपाणी आणि ग्रह व्यवस्था योजना.
- आरोग्य आणि सुरक्षा व्यवस्थापन.

२. पर्यावरणात्मक आणि सामाजिक मुद्द्यांबाबत खालील उपाययोजना टप्पा निहाय सुचविल्या आहेत.

अ) नियोजन / आरेखन टप्पा

- जमीन धारण, जंगल जमीनीचे परीवलन, वृक्ष संवर्धन, खाण क्षेत्र, बांधकामासाठी चे पाणी, बांधकामासाठी जागा निर्धारित करणे, बांधकाम सामुग्री उभारणीसाठी जागा निर्धारण आणि अनावश्यक वस्तूंची विल्हेवाट, बांधकाम शिबीर, तात्पुरत्या स्वरूपाचे यार्ड, बांधकामासाठी कंत्राटद्वार नियुक्त करणे.

ब) बांधकाम टप्पा:

- जागा साफ सफाई, बांधकाम साहित्य जमा करणे, सांडपाणी, गटार, उतार संरक्षण, इत्यादी बांधकाम कार्य, जल प्रदूषण, वायू प्रदूषण, ध्वनी, सुरक्षा, कर्मचारी वसाहत व्यवस्थापन, स्वच्छता कार्य, देखरेख आणि पुनर्वसन साठी कंत्राटदार विनियोजन.

क) दळणवळण टप्पा:

- दळणवळण कार्यादरम्यान होणाऱ्या प्रदूषणावर देखरेख तसेच विविध उपाययोजनांच्या कार्यक्षमतेवर देखरेख.

पर्यावरण देखरेख योजना (EMoP)

EMP चे प्रभाविपणे कार्यान्वयन करण्यासाठी तसेच प्रकल्प अधिक स्थायी आणि प्रभाविपणे करण्याच्या उद्देशाने पर्यावरण देखरेख योजना (EMoP) EMoP च्या माध्यमातून उपाययोजनांच्या देखरेखीवर प्रभाविपणे लक्ष ठेवण्यात येईल तसेच अतिरिक्त योजना सुचविता येतील, जेणेकरून संबंधितांना त्यांचा अधिक चांगल्याप्रकारे फायदा होईल. ज्या खालील प्रमाणे आहेत:

१. कार्यक्षमता संकेतांक

- आरेखन/ नियोजन टप्पा: भूधारण, उम्पींग स्थळ, बांधकाम कर्मचारी, शिबिरे, खाणी.
  - बांधकाम टप्पा : हवेची गुणवत्ता, ध्वनी आणि कंपन स्तर, पाण्याची गुणवत्ता (भूजल, नदीचे पाणी, पिण्याचे पाणी), सांडपाण्याची गुणवत्ता, माती परिक्षण.
  - दळणवळण टप्पा : संवेदनशील रिसेप्टर्सच्या आवाजावर नियंत्रण, खाण क्षेत्राचे पुनर्वसन आणि वृक्ष संवर्धन.

२. पर्यावरण देखरेख कार्यक्रम

यामध्ये देखरेख पध्दती, देखरेखीच्या जागांची निश्चिती, देखरेखीचा कालावधी, देखरेखीच्या अंमलबजावणीची संघटनात्मक जबाबदारी, अंदाजीत खर्च यांचा यामध्ये समावेश आहे. पर्यावरणात्मक घटकांच्या देखरेखीसाठी योजण्यात आलेल्या विशिष्ट चाचण्या खालीलप्रमाणे:

- ध्वनी स्तर, पाण्याची गुणवत्ता, शुध्द हवेची गुणवत्ता, फळभाज्या व वृक्षांची हानी इत्यादी.

जनसंवाद बैठक (PCMs)

जनसंवाद सभेचे आयोजन मुख्यत्वे प्रकल्पामुळे बाधित व्यक्ती व अन्य लाभार्थी यांचे प्रकल्पाबाबतच्या संभाव्य प्रभावांवर त्यांचे विचार, सल्ले व्यक्त करण्यासाठी एक मंच असावा या हेतूने करण्यात येते. ESIA संदर्भातील जनसंवाद सभा दोन वेगळ्या टप्प्यात आयोजित करण्यात आल्या होत्या ज्यामध्ये प्रकल्पाबाबत मते, सल्ले व जनतेकडून विचार मागविण्यात आले होते तसेच प्रकल्प व ESIA अभ्यासासंदर्भातील माहितीचे प्रसारण करण्यात आले होते. १४ जिल्ह्यांमध्ये जिल्हानिहाय जनसंवाद सभांचे आयोजन करण्यात आले होते.

जनसंवाद सभा

- ESIA च्या पहिल्या टप्प्यातील जनसंवाद सभा नोव्हेंबर २०१० मध्ये (आणि महाराष्ट्रामध्ये फेब्रुवारी २०११ मध्ये) आयोजित करण्यात आल्या होत्या, ज्यामध्ये आरंभीच्या टप्प्यातील कामांचा पर्यावरणावरील प्रभाव अभ्यासण्यात आला होता तसेच त्याबाबत जनतेकडून विचार व सल्ले मागवून त्यांचा ESIA अभ्यासात समावेश केला होता.

- ESIA च्या दुसऱ्या टप्प्यातील जनसंवाद सभा सप्टेंबर २०११ मध्ये DFC प्रकल्पामुळे प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे प्रभावित होणाऱ्या लोकांना ESIA च्या कच्च्या अहवालातील निष्कर्ष आणि प्रस्तावित उपाययोजनांची माहिती व्हावी म्हणून आयोजित करण्यात आल्या होत्या. ह्या टप्प्यात जनतेच्या प्रतिक्रिया (Feedback) व मते प्राप्त करण्यात आली आणि त्यांच्या सूचना व विनंत्यांना पर्यावरण व सामाजिक प्रभाव निवारक उपायांमध्ये तसेच नियोजन व निरीक्षण योजनेमध्ये (Final ESIA) समाविष्ट करण्यात आले.

जनसंवाद सभांच्या पहिल्या व दुसऱ्या टप्प्यात उपस्थित करण्यात आलेली मते व मुद्दे याप्रमाणे आहेत - नुकसान भरपाई, रोजगाराच्या संधी, विस्थापन व जमीन अधिग्रहण, जमिनीच्या दपतरनोंदींमध्ये झालेल्या चुका आणि सुधार, ROW ची रुंदी तसेच शेतकऱ्यांसाठी सर्विस रोडची व्यवस्था, पर्यावरण व आरोग्य, निचरा, साधने व सामाजिक सुविधांची उपलब्धता, सामाजिक-सांस्कृतिक पैलू इत्यादी. पहिल्या व दुसऱ्या जनसंवाद बैठकीस प्रकल्पबाधित व्यक्ती (PAPs), ग्रामपंचायती व ग्रामसभांचे प्रतिनिधी, जिल्हा परिषदेचे सदस्य, जिल्हा प्रशासन, महसूल विभाग, वन विभाग अधिकारी, स्थानिक महत्त्वाच्या व्यक्ती (खासदार, आमदार), वकील, गैर सरकारी संस्था (NGO's) आणि वरिष्ठ नागरिक यांचा समावेश होता.

ESIA प्रक्रियेत माहितीचा प्रसार

ESIA अध्ययनातील निष्कर्ष/माहिती प्रकल्पबाधित व्यक्ती, भागधारक आणि अंमलबजावणी करणारे अधिकारी यांना देण्यात आलेली आहे जेणेकरून प्रकल्प यशस्वीरित्या पूर्ण होण्यासाठी सुरक्षात्मक उपाय करता यावेत. ESIA ची माहिती प्रसारण प्रक्रिया दोन टप्प्यात कार्यान्वित करण्यात आलेली आहे.

- पहिल्या टप्प्यात ESIA चा कच्चा अहवाल तयार झाल्यानंतर माहिती प्रसारित करण्यात आली होती. इंग्रजी भाषेतील ESIA च्या कच्चा अहवालचा संपूर्ण संव (मुख्य अहवाल आणि परिशिष्टे) DFCCIL च्या प्रत्येक मुख्य कार्यालयात व संबंधित मुख्य प्रकल्प व्यवस्थापक (CPM) कार्यालयांत तसेच प्रस्तावित DFC मार्गावरील सध्याच्या प्रमुख रेल्वे स्थानकांवर आणि जिल्हा कार्यालयांमध्ये ठेवण्यात आलेला होता. त्याचप्रमाणे ESIA च्या कच्चा अहवालचा सारांश हिंदी, मराठी आणि गुजराती या स्थानिक भाषांमध्येही तयार करण्यात आलेला होता व त्याच्या प्रती प्रस्तावित DFC मार्गावरील सर्व प्रकल्पबाधित गावांमध्ये वितरीत करण्यात आल्या होत्या.

[प्राप्त झालेल्या पाच अभिप्रायांपैकी दोन अभिप्राय बांधकामादरम्यानच्या धुलीकनांना जवळील पिकांवर परिणाम करण्यापासून रोखण्यासाठी आहेत. हा मुद्दा अंतिम ESIA अहवालांमध्ये योग्य प्रतिबंधात्मक उपायांसह समाविष्ट करण्यात आलेला आहे. इतर अभिप्राय हे जमिनीच्या व साधनांच्या वांगल्या मोबदल्यासाठी, रोजगारासाठी आणि पुनर्वसन व पुनर्स्थापन यासाठी आहेत. हे विशिष्ट मुद्दे वेगळ्या पुनर्वसन आणि पुनर्स्थापन योजनेमध्ये (RRP) हाताळण्यात येतील.]

- दुसऱ्या टप्प्यातील माहिती प्रसारण ESIA प्रक्रियेच्या पूर्णत्वाच्या वेळी करण्यात आले. इंग्रजी भाषेतील ESIA च्या अंतिम अहवालचा संपूर्ण संघ (मुख्य अहवाल आणि परिशिष्टे) DFCCIL च्या प्रत्येक मुख्य कार्यालयात व संबंधित मुख्य प्रकल्प व्यवस्थापक (CPM) कार्यालयांत तसेच प्रस्तावित DFC मार्गावरील सध्याच्या प्रमुख रेल्वे स्थानकांवर आणि जिल्हा कार्यालयांमध्ये ठेवण्यात आलेला आहे. त्याचप्रमाणे ESIA च्या अंतिम अहवालचा सारांश हिंदी, मराठी आणि गुजराती या स्थानिक भाषांमध्येही तयार करण्यात आलेला आहे व त्याच्या प्रती प्रस्तावित DFC मार्गावरील सर्व प्रकल्पबाधित गावांमध्ये वितरीत करण्यात आलेल्या आहेत.

अंतिम ESIA अहवालाची उपलब्धता

- अंतिम ESIA अहवाल खालील ठिकाणी उपलब्ध आहे.
DFCCIL मुख्य कार्यालय व संबंधित मुख्य प्रकल्प व्यवस्थापक (CPM) कार्यालये, प्रस्तावित DFC मार्गावरील सध्याच्या प्रमुख रेल्वे स्थानकांवर आणि जिल्हा कार्यालयांमध्ये डिसेंबर-२०११ च्या मध्यापासून उपलब्ध आहे.
- अंतिम ESIA अहवालाचा स्थानिक भाषेतील सारांश प्रस्तावित DFC मार्गावरील सर्व प्रकल्पबाधित गावांच्या ग्रामपंचायत कार्यालयांमध्ये डिसेंबर-२०११ च्या मध्यापासून उपलब्ध आहे.

DFCCIL मुख्य कार्यालय व मुख्य प्रकल्प व्यवस्थापक (CPM) कार्यालयांचा पत्ता:

- डेडीकेटेड फ्रेट कॉरिडोर कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया लिमिटेड (DFCCIL) (रेल्वे मंत्रालया अंतर्गत)
पाचवा मजला, प्रगती मैदान मेट्रो स्टेशन बिल्डिंग कॉम्प्लेक्स, नवी दिल्ली - ११० ००१
(टेली. ९१-११-२३४५४७००; फॅक्स. ९१-११-२३४५४७०१)
- CPM कार्यालय, मुंबई
सातवा मजला, नवीन प्रशासकीय भवन, सेंट्रल रेल्वे, डी. एन. रोड, मुंबई - ४०० ००१, महाराष्ट्र.
(टेली. ९१-२२-२२६३४१८४; फॅक्स. ९१-२२-२२६३४१८४)
- CPM कार्यालय, सुरत
चौथा मजला, अरुण - १, इस्कॉन मॉल जवळ, पीपलोज, सुरत - ३९५ ००७, गुजरात.
(टेली. ९१-२६१-२६३३२७०; फॅक्स. ९१-२६१-२६३३२७०)
- CPM कार्यालय, वडोदरा
१३-१४, १७-१८, पनोरमा कॉम्प्लेक्स, तिसरा मजला, आर सी दत्त रोड, अलकापुरी, वडोदरा - ३९० ००७, गुजरात.
(टेली. ९१-२६७-२३२६०२४; फॅक्स. ९१-२६७-२३२६०२७)
- AGM कार्यालय, रेवाडी ते दादरी
स्टार हाउस, पहिला मजला, ए-१०२, सेक्टर-४, नोएडा, उत्तर प्रदेश
(टेली. ९१-१२०-४३०९७२०; फॅक्स. ९१-१२०-४१३४५५४)

अंतिम ESIA अहवाल उपलब्ध असलेली महत्वाची स्थानके

- ❖ महाराष्ट्र
पनवेल (जं), कल्याण (जं), वैतरणा, केळवे रोड, पालघर, डहाणू रोड.
- ❖ गुजरात
संजाण, वापी, बलसाड, बिलमोरा (जं), नवसारी, सचिन, कोसंबा (जं), भरुच (जं).
- ❖ हरियाणा, राजस्थान, उ. प्रदेश, दिल्ली
रेवाडी (जं), फरीदाबाद, दादरी.